

İLKÖĞRETİM II. KADEMEDE GÖREVLİ ÖĞRETMENLERİN SINIFTA KARŞILAŞTIKLARI DİSİPLİN SORUNLARINA VE BUNLARIN ÇÖZÜM YOLLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

THE OPINIONS OF THE SECOND LEVEL OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS ABOUT
THE DISCIPLINE PROBLEMS IN THE CLASSROOMS AND THE DISCIPLINE
TECHNIQUES USED TO DEAL WITH THESE PROBLEMS

Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
dagli@dicle.edu.tr

Okt. Nigah BAYSAL

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü
nigah@dicle.edu.tr

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ve bu sorunların çözüm yollarına ilişkin görüşlerini saptamaktır. Araştırmanın örneklemini, 2007-2008 öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki 43 ilköğretim okulunda görev yapan 720 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada Aksoy (1999) tarafından hazırlanan ölçme aracının “Sınıfta Karşılaşılan Disiplin Sorunları” ve “Sınıfta Karşılaşılan Disiplin Sorunlarına Karşı Kullanılan Çözüm Yolları” başlıklı bölümleri kullanılmıştır. Veri toplama aracı toplam 42 maddeden oluşmaktadır. Verilerin analizinde yüzde hesaplamaları, ortalama değer ve Ki-Kare testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; öğretmenlerin *mesleki kıdem* ve *cinsiyet* değişkenlerine göre; disiplin sorunlarına ve disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu, sınıfta en sık karşılaştıkları ilk üç disiplin sorunu olarak da, öğrencilerin “izin istemeden konuşmaları”, “birbirlerini gereksiz yere şikâyet etmeleri” ve “birbirleriyle ders dışı konuşmaları” olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları ilk üç çözüm yolları ise; “öğrenciyi vücut diliyle uyarmak”, “öğrenci ile dersten sonra konuşmak” ve “öğrencinin dikkatini başka yöne çekme”dir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, sınıf yönetimi, disiplin sorunları ve çözüm yolları

Abstract

The purpose of this study was to determine the second level of primary school teachers' opinions regarding the most frequently encountered discipline problems in the classrooms and the most common discipline techniques used to deal with these problems.. A random sample of 720 second level teachers serving in 43 schools was selected from the population. The data were collected by means of two parts of questionnaire titled “Student Discipline Problems in the Classroom” and “Discipline Techniques Used to Deal with Discipline Problems”, which was designed by Aksoy (1999). The data were analyzed by employing descriptive data analysis procedures including percentages, mean scores and Chi-square test.

Study findings are as follows: Among teachers' opinions about the most frequently encountered discipline problems in the classrooms and the most common discipline techniques used to deal with these problems, there were significant differences depending on their teaching experiences and genders. The three most frequently encountered discipline problems to be identified were talking without permission, complaining about classmates and disruptive / excessive talking; the top three techniques used to deal with students' disruptive behaviors identified were warning students through body language, talking to the student after class and redirecting the student attention.

Key Words: Primary school, classroom management, discipline problems and discipline techniques.

* Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI'nın danışmanlığında hazırlanan Nigah BAYSAL'ın 31.05.2009 tarihinde kabul edilen Yüksek Lisans tezinin bir kısmından uyarlanmıştır.

1. GİRİŞ

Okul, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmesi beklenen kişilerin işleri ve birbirleriyle olan etkileşim biçimleri tarafından nitelenen toplumsal bir sistemdir (Pehlivan Aydın, 2002:2). Okulun bir alt sistemi olan sınıf ise, eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği ortak bir yaşama alanıdır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin zamanlarının büyük bir bölümü bu ortak yaşama alanında geçmektedir. Sınıfta geçirilen süre içinde, öğretmenler ve öğrenciler önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda ve belli programlar çerçevesinde bu ortak yaşamın özneleri olarak çeşitli roller sergilerler. Ancak sınıf içindeki yaşantıların, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda gerçekleşmesinden öncelikle öğretmen sorumludur (Aydın, 1998: 1). Bu sorumluluk öğretmenin sınıf yönetimi konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmasını zorunlu kılmaktadır.

Genel anlamıyla sınıf yönetimi, sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzenin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir (Çelik, 2002:2). Sınıf yönetimi, sınıfın amacını gerçekleştirmek için sınıfta bulunan öğretim kaynakları ile öğrencileri eşgüdümleyerek eyleme geçirme sürecidir (Celep, 2008: 1).

Sınıf yönetimi problemleri öğretmenlerin işlerinde zorluk yaşadıkları problemler listesinin başında yer almaktadır (Akın ve Koçak, 2007: 355). Çünkü sınıfta bulunan öğrenciler farklı geçmiş yaşantılara, farklı kişilik yapılarına, farklı ilgi ve yeteneklere sahip olarak heterojen bir yapı oluştururlar (Öztürk, 2007: 150). Genellikle, göreve yeni başlayan öğretmenler sınıf yönetiminde sorunlarla karşılaşmaktadır (Erden, 2001: 28; Tertemiz, 2000: 50; İpşir, 2002: 1; Özyürek, 2005: 11). Diğer taraftan deneyimli öğretmenler de sınıf yönetiminde sorunlarla karşılaşabilmektedirler (Kauffman v.d, 2006: 13). Kimi yönetici ve öğretmenler sınıf yönetiminin ve disiplinin aynı şey olduğunu düşünmektedirler (Özyürek, 2005: 12; Hardin, 2008: 3). Bir bakıma istenmeyen davranışlarla ilişkilendirilen disiplin (Hardin, 2008: 4), sınıf yönetiminin farklı boyutlarından sadece birisidir. “Disiplin, mevcut yasa, kural, ilke ve düzenlemelere uygun davranma” olarak tanımlanabilir. Birçok öğretmen, öğrencilerdeki disiplinsiz davranışların artışı, eğitim ve öğrenmeyi tehdit eden tehlikelerden biri olarak kabul etmektedir (Yiğit, 2007: 42). Eğitim ortamında disiplin “ceza” ve “sıkı kontrol” anlamına gelmez (Rosen, 2005: 1). Ceza, yıkıcı davranışa tepkidir. Disiplin ise yıkıcı davranış ve bundan doğan tepkiyi önlemek içindir (Tertemiz, 2000: 51). Uzun yıllardır disiplin ile ilgili yapılan araştırmalar, bu konunun eğitimciler tarafından başlıca sorun olarak gösterildiği ve onları ciddi biçimde kaygılandırıldığını göstermektedir (King, 1990: 1; Tauber, 1999: 4). Okul ve sınıftaki disiplinden daha çok, öğrenci davranışlarının eğitimciler tarafından kontrol edilmesi anlaşılır. Oysa öğrenciler, bir başkası tarafından kontrol edilmek yerine, kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenirlerse, disiplin zaman içinde öğrenilebilecek ve içselleştirilebilecek bir alışkanlığa dönüşür (Temel, 2005: 1).

Sınıf içerisinde meydana gelen istenmeyen davranışları önlemek ya da gidermek için istenmeyen davranışların tanımlanması gerekmektedir. İstenmeyen davranışlar, öğretmen algılarına ve yorumlarına göre değişebilmektedir. Ancak, öğretmenin öğretimini, öğrencinin kendisinin ve diğerlerinin öğrenmesini ciddi biçimde engelleyen, rahatsız edici olan, karışıklık yaratan her türlü davranış istenmeyen davranış olarak tanımlanabilir (Doyle, 1986: 4, 5; Cipani, 1993: 2; Burden, 1995: 15; Geiger, 2000: 383; Türnüklü ve Galton, 2001: 291). Sınıf yönetimi ile ilgili literatürde öğretmenler tarafından sınıf içinde istenmeyen davranışlar olarak şunlar belirtilmiştir; derse zamanında girmeme, gereksiz yere şikâyet etme, öğretmeni oyalama, derse hazırlıksız gelme, yetersizlik sergileme, sınıfta oturma biçimine dikkat etmeme, birbirlerinin eşyalarını izinsiz alma (Sadık ve Doğanay, 2007: 543), yerine oturmama, öğretmen ve öğrencilere fiziksel saldırıda bulunma, öğretmene karşı koyma, sınıfta uygun olmayan yiyecek veya içecek tüketme, öğretmene, öğrencilere hakaret etme, aşağılama, uygun olmayan materyal kullanma (Türnüklü ve Galton, 2001: 296), dersi bölme, arkadaşlarını engelleme, sınıf düzenini bozma, söz almadan konuşma, ilgisizlik, ders dışı şeylerle ilgilenme, kaba ve küfürlü konuşma, lakap takma, dikkat çekmeye çalışmadır (Atıcı, 2007: 20). Bu tür davranışlar öğretmenin görevini yapmasını, öğrencilerin ise öğrenme ve kendini geliştirme haklarından yararlanmalarını engelleyebilir, sınıfta sözel veya fiziksel çatışmaların yaşanmasına yol açabilir, öğrenciler, öğretmen, sınıfın veya okulun eşyası zarar görebilir. Böylece okulda disiplin sorunları çoğalır (Sarıttaş, 2006: 170).

Sorunlu davranışlar etkin olarak yönetilmediği zaman, olumlu ve üretken bir eğitim yaşantısının ortaya çıkması olanaksızdır (Cemaloğlu ve Kayabaşı, 2007: 129; Lewis v.d, 2008: 1). Sınıf yönetimi ve disiplin konusunda yapılan birçok çalışma, istenmeyen öğrenci davranışlarının birçoğunun pozitif, güvenli ve etkili öğrenme ortamları oluşturularak henüz ortaya çıkmadan önlenebileceğini belirtmektedir (Curwin ve Mendler, 1999; Gordon, 2003; Jones ve Jones, 2007).

Etkili sınıf yönetimine sahip öğretmenlerin en büyük başarısı, öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla başa çıkmadaki becerileri değil, onları ortaya çıkmadan engelleme ve en aza indirmedeki etkililikleridir (Edwards, 2000: 378; Türnüklü, 2000b: 450). Ancak, istenmeyen davranışların hiç gerçekleşmediği sınıfları düşünmek gerçek dışı olur. Öğretmen, ders akışı içerisinde öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla karşı karşıya gelebilir ve öğrenme-öğretme sürecinin sürdürülmesi için müdahale etmek zorunda kalabilir (Aksoy, 1999: 35; Türnüklü, 2000a: 146; Türnüklü, 2000b: 451).

Literatürde istenmeyen davranışlara karşı kullanılan teknikler şu şekilde yer almaktadır:

1.Sorunu Anlamak: İlk olarak sınıfta gerçekleşen davranışın türü, etki derecesi, o öğrenci ve sınıfça yapıma sıklığı belirlenmelidir. Örneğin, öğrencinin söz kesme davranışı, sözün o kısmına bir katkı sağlıyorsa bu davranış saygısızlık olarak değil yardım olarak nitelendirilebilir (Başar, 2006: 163).

2.Görmezden Gelmek: İstenmeyen davranış önemli sorun davranışlara kaynaklık etmiyorsa veya yanlışlıkla yapılmışsa görmezlikten gelinebilir. Böyle bir durumda öğretmen davranışı gördüğünü ve onaylamadığını mimikleriyle ya da uygun başka bir tepkiyle belirtmelidir (Akçadağ, 2008: 291).

3.Göz Teması ve Vücut Dilini Kullanmak: Göz teması, el, baş hareketleri ve bedenin duruşu da istenmeyen davranışları, dersi kesmeden, durdurabilecek güçlü bir iletişim aracıdır (Savage, 1999: 141; Kauffman v.d, 2006: 89).

4.Fiziksel Yakınlık: Öğretmen istenmeyen davranışı yapan öğrenciye yaklaşarak, fiziki yakınlığın gücünü kullanır. Ancak insanların kendilerini güvende hissettikleri kişisel alanın ihlal edilmemesine özen gösterilmelidir. Aksi durumda öğrenci kendini huzursuz ve tehdit altında hissedebilir (Wolfgang, 2005: 49).

5.Dokunmak: Öğrencinin omzuna veya sırtına dokunulabilir ancak yüz veya ense gibi bölgelere dokunulmaması gerekir. Ayrıca dokunma bireye acı verebilecek bir şekilde olmamalıdır (Burden, 1995: 291).

6.Öğrencinin Yerini Değiştirmek: Sınıfta bazı öğrencilerin yan yana oturması sınıf dinamiğinin bozulmasına neden olabilir. Böyle durumlarda birbirini olumsuz etkileyen öğrencileri birbirinden ayırarak şekilde oturtulması sorunu çözebilir (Erden, 2001: 198).

7. Derste Değişiklik Yapmak: Bazen dersin akışı, öğretmenin istediği gibi devam etmeyebilir, öğrenciler ilgilerini kaybedip hayal kurmaya, birbirlerine not yazmaya, esnemeye, gerinmeye ve sıralarından kalkıp gezinmeye başlayabilirler. Bu, öğretmenin ders etkinliklerinde değişiklik yapıp öğrencileri sınıf etkinliklerine katıcı düzenlemeler yapması gerektiği anlamına gelir (Burden, 1995: 287).

8.Sorumluluk Vermek: Yapacak bir işi olmadığını düşünen veya işi ona ilginç gelmeyen öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesi doğaldır. Sorun davranışlar sergileyen öğrenciye ödev ve sorumluluk verilerek, kendi davranışını denetleme sorumluluğunu üstlenmesine yardım edilebilir (Başar, 2006: 169, 170).

9.Öğrenciyle Konuşmak: Öğrencinin ortaya koyduğu istenmedik davranışların tekrarlanmasını önlemek için bireysel ya da grupta konuşma yoluna gidilebilir (Yalçınkaya ve Küçükkaragöz, 2006: 128).

10.Okul Yönetimi ve Aileyle İlişki Kurmak: Kimi ciddi ve kronik davranış problemlerinin sebebi, sınıf dışı etkenlere dayanmaktadır. Bu gibi durumlarda, sorunu çözmeye konusunda öğretmen, tek başına etkili olamaz. Bu nedenle, öğrencinin ailesinden veya ilgili uzmanlardan yardım alma ihtiyacı doğar (Savage, 1999: 16).

11.Ceza Vermek: Disiplin problemlerine karşı kullanılan tekniklerin sonuç vermemesi ve gösterilen istenmeyen davranışın şiddetlenerek artması sonucunda öğretmen, kaçınılmaz olarak cezaya başvurmak zorunda kalabilir. Ceza, istenmeyen davranışa karşı başvurulacak son seçenektir.

Öğretmen, öğrenciye disiplinin ne anlama geldiğini sınıf içindeki davranışlarıyla, kullandığı disiplin yöntemleriyle göstermeli ve uzun uzun nasihat vermekten kaçınmalıdır (LaGrand, 1969: 19). Unutmamalıdır ki öğretmenlerin sınıflarındaki disiplin uygulamaları, çocuklar ve onların davranışları hakkındaki düşünceleri, kendilerinin kişisel ve mesleki değer yargıları, inandıkları disiplin ve eğitim felsefesi tarafından şekillenir (Porter, 2007: 11-23). Başarılı öğretmen, öğrencileriyle iyi ilişki içinde olan öğretmendir. İyi ilişki sadece öğrenmeyi kolaylaştırmaz aynı zamanda disiplinin kilit taşı teşkil eder (Edwards, 2000: 319). Olumlu sınıf ortamları, öğretmen ve öğrenciler arasında sıcak, destekleyici ilişkilerin ve açık iletişimin olduğu ortamlardır (Porter, 2007: 206). Glasser (1999: 280) de öğretmenin öğrenciyle arkadaşça bir iletişime girerek sıcak bir ortam oluşturmasının ve ona ihtiyacı olan ilgiyi göstermesinin, disiplin sorunlarıyla başa çıkmada oldukça etkili olduğunu belirtmektedir.

Sınıf ortamında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları bilimsel olarak ortaya çıkartmadan ve bu sorunların çözümüne ilişkin bilimsel olarak kullanılan teknikleri bilmeden etkili bir sınıf yönetiminden söz etmek olanaksıdır. Dolayısıyla bu araştırma ile ilköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ve bunların çözüm yollarına ilişkin görüşleri ortaya çıkartmak istenmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ve bunların çözüm yollarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkartmaktır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri;

(a) Mesleki kıdem,

(b) Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri;

(a) Mesleki kıdem,

(b) Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Genel olarak öğretmen görüşlerine göre;

(a) Sınıfta en sık karşılaşılan disiplin sorunları,

(b) Öğretmenlerin disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yolları nasıl bir dağılım göstermektedir?

3. YÖNTEM

Bu çalışma, tarama modeline dayalı bir alan araştırmasıdır. Araştırmanın evrenini, 2007-2008 öğretim yılında Diyarbakır il merkezinde bulunan 86 resmi ilköğretim okulunun II. kademesinde görev yapan 2083 öğretmen oluşturmaktadır. Evrenden random yöntem ile seçilen 43 okuldan 740 öğretmene anket uygulanarak araştırmanın örneklemini oluşturulmuştur. Ancak, uygulanan anketlerin 720'si değerlendirmeye alınmıştır. Örneklemin evreni temsil etme oranı %34,5'dir.

Araştırmada Aksoy (1999) tarafından hazırlanan ölçme aracının (anket) "Sınıfta Karşılaşılan Disiplin Sorunları" ve "Sınıfta Karşılaşılan Disiplin Sorunlarına Karşı Kullanılan Çözüm Yolları" başlıklı bölümleri kullanılmıştır. Ancak, araştırmacılar ölçme aracını yeniden gözden geçirmiş olup, bazı yeni maddeler eklemiş, bazı maddeleri çıkartmış ve bazı maddelerde de yeniden düzenlemeye gitmişlerdir. Veri toplama aracının Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı I. bölüm için 0,90 ve II. bölüm için 0,65 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama aracının geçerliği için Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan alan uzmanlarının görüşü alınmıştır.

Verilerin istatistiksel analizi SPSS programından yararlanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde değişkenler arasında farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Genel olarak sınıfta en sık karşılaşılan disiplin sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek için ise, yüzde ve ortalama hesaplamalarından yararlanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

Likert, eşit aralıklı bir ölçek türü olduğundan ve bu çalışmada da 5'li Likert tipi ölçek kullanıldığı için $4/5=0,80$ işlemi ile her bir aralığın ne kadar artması gerektiği bulunur. Böylelikle ortalamalar yorumlanırken anketin I. bölümünde yer alan maddeler için; 1,00-1,79 arasındaki ortalama değerlerin "Hiçbir zaman", 1,80-2,59 arasındaki ortalama değerlerin "Nadiren", 2,60-3,39 arasındaki ortalama değerlerin "Bazen", 3,40-4,19 arasındaki ortalama değerlerin "Sık sık" ve 4,20-5,00 arasındaki ortalama değerlerin ise "Her zaman" derecesinde yer aldığı kabul edilmiştir. Anketin II. bölümünde yer alan maddeler için; 1,00-1,79 arasındaki ortalama değerlerin "Hiç kullanmam", 1,80-2,59 arasındaki ortalama değerlerin "Nadiren kullanırım", 2,60-3,39 arasındaki ortalama değerlerin "Bazen kullanırım", 3,40-4,19 arasındaki ortalama değerlerin "Sık sık kullanırım" ve 4,20-5,00 arasındaki ortalama değerlerin ise "Her zaman kullanırım" derecesinde yer aldığı kabul edilmiştir.

Ki-Kare testinde bazı hücrelerde ortaya çıkan frekans değerlerinin düşük çıkması sonucunda 5'li Likert tipi ölçek 3'lü Likert tipi ölçeğe dönüştürülmüştür. Buna göre; I. bölüm için, "Nadiren" ile "Hiçbir zaman" ve "Sık sık" ile "Her zaman" seçenekleri birleştirilmiştir. II. bölüm için ise, "Nadiren kullanırım" ile "Hiç kullanmam" ve "Sık sık kullanırım" ile "Her zaman kullanırım" seçenekleri birleştirilmiştir. Birleştirme sonucunda I. bölümde "Hiçbir zaman", "Bazen" ve "Her zaman" seçenekleri yer almıştır. II. bölümde ise "Hiç kullanmam", "Bazen kullanırım" ve "Her zaman kullanırım" seçenekleri yer almıştır.

4. BULGULAR ve YORUM*

Bu bölümde, araştırma bulguları ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

1. Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri; (a) mesleki kıdem ve (b) cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Bu alt amaca ilişkin bulgular aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

a) Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin Görüşleri

Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin, sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri arasında aşağıdaki maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır.

“Sınıfa alkollü olarak gelmek ($X^2=14,813$, $p<,05$)”, “öğretmene karşı kaba ve saygısız davranmak ($X^2=25,352$, $p<,05$)”, “öğretmenin derse ilişkin isteklerini yerine getirmemek ($X^2=12,756$, $p<,05$)”, “derslere geç kalmak ($X^2=46,397$, $p<,05$)”, “ders esnasında arkadaşlarıyla kavga etmek ($X^2=31,285$, $p<,05$)”, “birbirlerine sözlü saldırıda bulunmak ($X^2=15,412$, $p<,05$)”, “izin istemeden konuşmak ($X^2=15,534$, $p<,05$)”, “öğrencilerin birbirleriyle ders dışı konuşması ($X^2=30,972$, $p<,05$)”, “ders akışını bozacak davranışlarda bulunmak ($X^2=41,715$, $p<,05$)” “kopya çekmek ($X^2=20,804$, $p<,05$)”, “küfür etmek ($X^2=25,202$, $p<,05$)”, “izin almadan sınıf içinde dolaşmak ($X^2=18,027$, $p<,05$)”, “ders esnasında ders dışı şeylerle ilgilenmek ($X^2=28,848$, $p<,05$)”, “birbirlerine isim (lakap) takmak ($X^2=15,613$, $p<,05$)”, “diğer öğrencilerin eşyalarına zarar vermek ($X^2=19,916$, $p<,05$)”, “okula ait eşyalara zarar vermek ($X^2=27,748$, $p<,05$)” ve “öğrencilerin birbirlerini gereksiz yere şikayet etmeleri ($X^2=21,949$, $p<,05$)” dir.

“Sınıfa alkollü olarak gelmek” davranışı konusunda öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark ($X^2=14,813$, $p<,05$) bulunsa da, bir hücrede 5’den daha düşük değer %20’den fazla olduğu için X^2 yorumu yapılmamıştır. “Öğretmene karşı kaba ve saygısız davranmak” davranışıyla 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %19,5’i; 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %14,7’si; 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %8,4’ü ve 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %6,0’ı “her zaman” düzeyinde karşılaşmaktadırlar. “Öğretmenin derse ilişkin isteklerini yerine getirmemek” davranışıyla 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %37,2’si; 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %37,1’i; 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %28,0’i; 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %27,7’si “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “Derslere geç kalmak” davranışıyla 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %37,6’sı; 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %29,7’si; 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %15,9’u; 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %18,1’i “her zaman”

* Ki-Kare ve çapraz tablolar fazla yer aldığından ilgili tablolara bu çalışmada yer verilmemiştir.

karşı karşıya kalmaktadır. “*Ders esnasında arkadaşlarıyla kavga etmek*” davranışıyla 1-5 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin %22,8’i; 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin %15,5’i; 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %7,5’i; 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %6,0’sı “her zaman” karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

“*Birbirilerine sözlü saldırıda bulunmak*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %46,3’ü; 6-10 yıl kıdemli öğretmenlerin %39,7’si; 11-15 yıl kıdemli öğretmenlerin %37,4’ü; 16 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenlerin ise %27,7’si “her zaman” karşı karşıya kalmaktadır. “*İzin istemeden konuşmak*” davranışıyla kıdemi 1-5 yıl olanların %71,1’i; 6-10 yıl olanların %63,8’i; 11-15 yıl olanların %65,4’ü; 16 yıl ve üzeri olanların ise %50,6’sı “her zaman” karşı karşıya kalmaktadır. “*Öğrencilerin birbirleriyle ders dışı konuşması*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %58,1’i; 6-10 yıl kıdemli olan öğretmenlerin %47,4’ü; 11-15 yıl kıdemli olan öğretmenlerin %39,3’ü; 16 yıl ve üzeri kıdemli olan öğretmenlerin ise %43,4’ü “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “*Ders akışını bozacak davranışlarda bulunmak*” davranışıyla 1-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin %30,9’u; 6-10 yıl olanların %19,4’ü; 11-15 yıl olanların %15,0’i; 16 yıl ve üzeri olanların ise %8,4’ü “her zaman” karşılaştıklarını belirtmişlerdir. “*Kopya çekmek*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemlilerin %16,4’ü; 6-10 yıl kıdemlilerinin %15,5’i; 11-15 yıl kıdemlilerinin %8,4’ü; 16 yıl ve üzeri kıdemlilerinin %6,0’ı “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “*Küfür etmek*” davranışıyla 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %41,6’sı; 6-10 yıl kıdeme sahip olanların %37,9’u; 11-15 yıl kıdeme sahip olanların %25,2’si; 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların %18,1’i “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “*İzin almadan sınıf içinde dolaşmak*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %24,2’si; 6-10 yıl kıdemli öğretmenlerin %18,5’i; 11-15 yıl kıdemli öğretmenlerin %17,8’i; 16 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenlerin ise %7,2’si “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “*Ders esnasında ders dışı şeylerle ilgilenmek*” davranışıyla 1-5 yıl arası kıdemli öğretmenlerin %21,5’i; 6-10 yıl arası kıdemli öğretmenlerin %19,0’ı; 11-15 yıl arası kıdemli öğretmenlerin %12,1’i; 16 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenlerin %4,8’i “her zaman” karşılaşmaktadır. “*Birbirilerine isim (lakap) takmak*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %50,7’si; 6-10 yıl kıdemli öğretmenlerin %46,1’i, 11-15 yıl kıdemli öğretmenlerin %42,1’i; 16 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenlerin ise %32,5’i “her zaman” karşılaşmaktadır. “*Diğer öğrencilerin eşyalarına zarar vermek*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %14,1’i; 6-10 yıl kıdemli öğretmenlerin %7,8’i; 11-15 yıl kıdemli öğretmenlerin %6,5’i; 16 yıl ve zeri kıdemli öğretmenlerin % 4,8’i “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “*Okula ait eşyalara zarar vermek*” davranışıyla 1-5 yıl kıdemlilerin %30,5’i; 6-10 yıl kıdemlilerin %27,6’sı; 11-15 yıl kıdemlilerin %15,9’u; 16 yıl ve üzeri kıdemlilerin ise %16,9’u “her zaman” karşılaşmaktadırlar. “*Öğrencilerin birbirlerini gereksiz yere şikayet etmesi*” davranışıyla 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %69,5’i; 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %63,4’ü; 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin % 55,1’i; 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %49,4’ü “her zaman” karşılaşmaktadırlar.

Yukarıda yer alan bulgular ışığında, kıdemi az olan öğretmenlerin, kıdemi daha fazla olan öğretmenlere göre disiplin sorunlarıyla daha fazla karşılaştığı söylenebilir. Bu durum, az kıdemli öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada yeterli bir deneyime sahip olmadıklarını göstermektedir. Bu nedenle, sınıflarında istenmeyen davranışlar daha fazla olabilmektedir. Ayrıca, deneyimi az olan öğretmenler, öğrencilerin sergilediği bazı normal davranışları istenmeyen davranışlar olarak algılamış olabilirler. Doğaldır ki, öğretmenlerin deneyimleri arttıkça istenmeyen davranışlarla baş etme kabiliyetleri de artacaktır ve böylece sorun davranışlarla daha az karşılaşacaklardır. Benzer bulgular Aksoy (1999), Çetin (2002) ve Alkan (2007) tarafından yapılan çalışmalarda da ortaya çıkmıştır. Ayrıca Stroot ve arkadaşlarının (1999) yapmış oldukları bir araştırmada öğretmenlikteki ilk yılları olan 82 öğretmenin 64'ü en çok sınıf yönetimi alanında desteğe ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir (Akt: Jones ve Jones, 2007: 7).

b) Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri arasında aşağıdaki maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır.

“Kız öğrencilerin erkek öğrencilere cinsel tacizde bulunması ($X^2=6,590$, $p<,05$)”, “ders esnasında arkadaşlarıyla kavga etmek ($X^2=13,811$, $p<,05$)”, “birbirilerine sözlü saldırıda bulunmak ($X^2=7,202$, $p<,05$)”, “bıçak vb. kesici, delici araçlarla öğretmeni taciz etmek ($X^2=7,503$, $p<,05$)”, “erkek öğrencilerin kız öğrencilere cinsel tacizde bulunması ($X^2=8,027$, $p<,05$)”dır.

“Kız öğrencilerin erkek öğrencilere cinsel tacizde bulunması” davranışına yönelik istatistiksel açıdan ($X^2=6,590$, $p<,05$) anlamlı bir fark bulunsa da bir hücrede 5'ten daha düşük değer %20'den fazla olduğu için X^2 yorumu yapılmamıştır. “Ders esnasında arkadaşlarıyla kavga etmek” davranışına bayan öğretmenlerin %20,5'i, erkek öğretmenlerin ise %12,2'si “her zaman” bu davranışla karşılaşmaktadırlar. “Birbirilerine sözlü saldırıda bulunmak” davranışına bayan öğretmenlerin %45,5'i, erkek öğretmenlerin ise %36,1'i “her zaman” bu davranışla karşılaştıklarını belirtmektedirler.

“İzin almadan sınıf içinde dolaşmak” davranışına bayan öğretmenlerin %23,3'ü, erkek öğretmenlerin ise %15,8'i “her zaman” bu davranışla karşılaşmaktadırlar. “Bıçak vb. kesici, delici araçlarla öğretmeni taciz etmek” davranışına bayan öğretmenlerin %0,9'u, erkek öğretmenlerin ise %3,0'ı “her zaman” bu davranışla karşılaşmaktadırlar. “Erkek öğrencilerin kız öğrencilere cinsel tacizde bulunması” davranışına bayan öğretmenlerin %0,6'sı, erkek öğretmenlerin ise %3,0'ü bu davranışla “her zaman” karşılaşmaktadırlar.

Yukarıdaki bulgulara bakıldığında öğrencilerin ders esnasında arkadaşlarıyla kavga etmesi, birbirilerine sözlü saldırıda bulunması ve izin almadan sınıf içinde dolaşması davranışlarının bayan öğretmenlerin sınıflarında daha çok meydana geldiği görülmektedir. Erkek öğretmenlerin sınıflarında ise, bıçak vb. kesici, delici araçlarla öğretmeni taciz etme ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere cinsel

tacizde bulunma davranışlarına daha sık rastlanılmaktadır. Erkek öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışlarının daha az olması onların baskıcı bir sınıf ortamı oluşturmuş olmasına bağlanabilir. Martin ve Yin (1997)'in yapmış olduğu çalışmada, erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere oranla daha müdahaleci ve baskın disiplin yaklaşımlarından yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Baskıcı bir ortam oluşturan erkek öğretmenlerin, bıçak gibi aletlerle bayan öğretmenlere oranla daha fazla taciz edilmesi de bunun bir sonucu olabilir.

2. Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına Karşı Kullandıkları Çözüm Yollarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri; (a) mesleki kıdem ve (b) cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark göstermekte midir? Bu alt amaca ilişkin bulgular aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

a) Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin Görüşleri

Mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında aşağıdaki maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

“Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletmek ($X^2=13,392$, $p<,05$)”, “arkadaşlarının huzurunda öğrenci ile hemen konuşmak ($X^2=18,090$, $p<,05$)”, “istenmeyen davranışı duruma göre görmezden gelmek ($X^2=25,342$, $p<,05$)”, “öğrenciyi vücut diliyle uyarmak ($X^2=19,383$, $p<,05$)”, “öğrencinin koluna ya da omzuna hafifçe dokunarak uyarmak ($X^2=13,635$, $p<,05$)” ve “öğrenciyi azarlamak ($X^2=12,759$, $p<,05$)” dır.

“Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletmek” çözüm yoluna yönelik istatistiksel açıdan ($X^2=13,392$, $p<,05$) anlamlı bir fark bulunsa da bir hücrede 5'ten daha düşük değer %20'den fazla olduğu için χ^2 yorumu yapılmamıştır. “Arkadaşlarının huzurunda öğrenci ile hemen konuşmak” çözüm yolunu 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %23,2'si, 6-10 yıl kıdemli öğretmenlerin %32,3'ü, 11-15 yıl kıdemli öğretmenlerin %19,6'sı, 16 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenlerin ise %18,1'i “her zaman kullanırım” şeklinde ifade etmişlerdir. “İstenmeyen davranışı duruma göre görmezden gelmek” çözüm yolunu 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerin %30,2'si, 6-10 yıl kıdemli öğretmenlerin %19,4'ü, 11-15 yıl kıdemli öğretmenlerin %14,6'sı, 16 yıl ve üzeri kıdemli öğretmenlerin ise %14,5'i “her zaman kullanırım” yönünde görüş ileri sürmüşlerdir. “Öğrenciyi vücut diliyle uyarma” yöntemini mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlerin %83,2'si, 6-10 yıl olan öğretmenlerin %82,8'i, 11-15 yıl olan öğretmenlerin %69,2'si, 16 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin ise %67,5'i “her zaman kullanırım” yanıtını vermişlerdir.

“Öğrencinin koluna ya da omzuna hafifçe dokunarak uyarmak” çözüm yolunu 1-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin %47,3'ü, 6-10 yıl kıdemi olan öğretmenlerin %49,6'sı, 11-15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin %33,6'sı, 16 yıl ve üzeri kıdemi olanların ise %37,3'ü ise her zaman kullandığını

belirtmiştir. “Öğrenciyi azarlamak” çözüm yolunu 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %12,4’ü, 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %19,0’ı, 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %12,1’i, 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise %9,6’sı “her zaman kullanırım” yanıtını vermiştir.

Yukarıda ortaya çıkan bulgulara göre, arkadaşlarının huzurunda öğrenci ile hemen konuşmak çözüm yolu en fazla 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Aynı kıdeme sahip öğretmenler, öğrencinin koluna ya da omzuna hafifçe dokunarak uyarmak ve öğrenciyi azarlamak çözüm yollarını da diğer kıdem gruplarına oranla daha fazla kullanmaktadırlar. İstenmeyen davranışı duruma göre görmezden gelmek ve öğrenciyi vücut diliyle uyarma çözüm yolları ise en fazla 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Arkadaşlarının huzurunda öğrenci ile hemen konuşmak ve öğrenciyi azarlamak yöntemleri pek fazla tercih edilmemesi gereken yöntemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgulardan hareketle, 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin daha müdahaleci yaklaşımlar benimsediklerini söyleyebiliriz. Araştırmaya katılan bu kıdemdeki öğretmenler almış oldukları eğitimden, kişisel özelliklerinden ve belki de duygusal tükenmişliklerinden ötürü bu yolu daha fazla tercih etmiş olabilirler. 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise yukarıda yer alan çözüm yollarının tümünü daha az kullandıklarını söyleyebiliriz. Benzer çalışmalar da deneyimi fazla olan öğretmenlerin müdahaleci olmayan yaklaşımlardan daha fazla yararlandığını belirtmektedir (Allen, 2005: 29). Bu durumu, deneyimi fazla olan öğretmenlerin disiplin sorunlarıyla daha az karşılaşmalarına bağlayabiliriz.

b) Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında aşağıdaki maddelerde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

“Öğrencinin yerini değiştirmek ($X^2=39,974$, $p<,05$)”, “öğrenciyi hemen okul yöneticilerine göndermek ($X^2=9,957$, $p<,05$)”, “öğrencinin ailesine hemen haber vermek ($X^2=6,475$, $p<,05$)” ve “öğrenciyi azarlamak ($X^2=8,771$, $p<,05$)”dır.

“Öğrencinin yerini değiştirmek” çözüm yolunu bayan öğretmenlerin %48,9’u, erkek öğretmenlerin ise %26,4’ü “her zaman kullanırım” şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Öğrenciyi hemen okul yöneticilerine göndermek” çözüm yolunu bayan öğretmenlerin %4,5’i, erkek öğretmenlerin ise %1,9’u “her zaman kullanırım” yanıtını vermişlerdir. “Öğrencinin ailesine hemen haber vermek” çözüm yolunu bayan öğretmenlerin %13,9’u, erkek öğretmenlerin %9,8’i ise “her zaman kullanırım” şeklinde görüş belirtmişlerdir. “Öğrenciyi azarlamak” çözüm yolunu bayan öğretmenlerin %11,9’u, erkek öğretmenlerin ise %19,1’i “her zaman kullanırım” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrenciyi azarlamak çözüm yolu, müdahaleci disiplin yaklaşımı yöntemidir. Bu çözüm yolu, erkek öğretmenler tarafından daha fazla kullanılmaktadır. Diğer taraftan, bayan öğretmenlerin öğrenciyi azarlamak

çözüm yolunu daha az kullanmalarının sebebi, bayanların doğası gereği daha şefkatli ve korumacı olmalarına bağlanabilir. Erkek öğretmenlerin daha baskıcı bir yöntem izlemeleri Martin ve Yin (1997), Sayın (2001), Alkan (2007) ve Beşdok (2007) tarafından yapılan araştırmalar ile de ortaya çıkmıştır.

3a. Öğretmen Görüşlerine Göre Sınıfta En Sık Karşılaşılan Disiplin Sorunları

Aşağıda Tablo 1’de genel olarak öğretmenlerin görüşlerine göre sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının sıklığına ilişkin denek sayısı, yüzde ve ortalama sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının sıklığı

Sıklık Derecesi Disiplin Sorunları	Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Sık Sık		Her Zaman		Toplam		\bar{X}
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1. Öğretmene karşı kaba ve saygısız davranmak.	72	10,0	280	38,9	262	36,3	94	13,1	12	1,7	720	100,0	2,57
2. Öğretmenin derse ilişkin isteklerini yerine getirmemek.	26	3,6	129	17,9	315	43,8	231	32,1	19	2,6	720	100,0	3,12
3. Derslere geç kalmak.	12	1,7	176	24,4	319	44,3	189	26,3	24	3,3	720	100,0	3,05
4. Ders esnasında arkadaşlarıyla kavga etmek.	103	14,3	272	37,8	228	31,7	98	13,6	19	2,6	720	100,0	2,52
5. Birbirlerine sözlü saldırıda bulunmak.	21	2,9	176	24,5	230	31,9	243	33,8	50	6,9	720	100,0	3,17
6. İzin istemeden konuşmak.	5	,7	60	8,4	183	25,4	332	46,1	140	19,4	720	100,0	3,75
7. Öğrencilerin birbirleriyle ders dışı konuşması.	4	,6	94	13,1	261	36,1	267	37,1	94	13,1	720	100,0	3,49
8. Ders akışını bozacak davranışlarda bulunmak.	43	6,0	224	31,1	293	40,7	132	18,3	28	3,9	720	100,0	2,83
9. Ders sırasında bir şeyler yemek.	105	14,6	304	42,2	230	31,9	64	8,9	17	2,4	720	100,0	2,42
10. Kopya çekmek.	69	9,6	287	39,9	265	36,8	86	11,9	13	1,8	720	100,0	2,56
11. Yalan söylemek.	20	2,8	172	23,8	306	42,5	187	26,0	35	4,9	720	100,0	3,06
12. Küfür etmek.	59	8,2	199	27,6	208	28,9	202	28,1	52	7,2	720	100,0	2,98
13. Hırsızlık yapmak.	202	28,1	340	47,2	139	19,3	33	4,6	6	,8	720	100,0	2,02
14. Verilen ödevleri yapmamak.	11	1,5	114	15,8	310	43,1	251	34,9	34	4,7	720	100,0	3,25
15. İzin almadan sınıf içinde dolaşmak.	55	7,6	260	36,1	265	36,8	115	16,0	25	3,5	720	100,0	2,71
16. Ders esnasında ders dışı şeylerle ilgilenmek.	42	5,8	260	36,1	293	40,7	112	15,6	13	1,8	720	100,0	2,71
17. Derste uyumak.	285	39,6	319	44,3	99	13,8	16	2,2	1	,1	720	100,0	1,79
18. Birbirlerine isim (lakap) takmak.	23	3,2	158	21,9	209	29,0	258	35,9	72	10,0	720	100,0	3,25
19. Bıçak vb. kesici, delici araçlarla sınıf arkadaşlarını taciz etmek.	361	50,1	229	31,8	101	14,0	27	3,8	2	,3	720	100,0	1,72
20. Bıçak vb. kesici, delici araçlarla öğretmeni taciz etmek.	553	76,8	131	18,1	22	3,1	10	1,4	4	,6	720	100,0	1,30
21. Diğer öğrencilerin eşyalarına zarar vermek.	90	12,5	304	42,3	255	35,4	65	9,0	6	,8	720	100,0	2,43
22. Okula ait eşyalara zarar vermek.	52	7,2	231	32,1	251	34,9	148	20,5	38	5,3	720	100,0	2,84
23. Öğrencilerin birbirlerini gereksiz yere şikayet etmesi.	31	4,2	69	9,6	166	23,1	328	45,6	126	17,5	720	100,0	3,62

Tablo 1 Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının sıklığı (devam)

24. Sınıfa alkollü olarak gelmek	687	95,3	12	1,7	9	1,3	8	1,1	4	,6	720	100,0	1,09
25. Sınıfa uyuşturucu madde (bally, tiner vb.) kullanmış olarak gelmek.	630	87,5	74	10,3	11	1,5	2	,3	3	,4	720	100,0	1,15
26. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere cinsel tacizde bulunması	425	59,0	225	31,3	57	7,9	12	1,7	1	,1	720	100,0	1,52
27. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere cinsel tacizde bulunması	571	79,3	124	17,2	19	2,6	4	,6	2	,3	720	100,0	1,25

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin en sık karşılaştıkları disiplin sorununun 3,75 ortalama değer ile “sık sık” düzeyinde “*izin istemeden konuşmak*” olduğu saptanmıştır. Öğretmen algılarına göre bu oran %46,1’dir. Aksoy (1999)’un ve Çetin (2002)’in yapmış olduğu araştırmalarda da bu disiplin sorunu, öğretmenlerin en sık karşılaştığı sorun olarak saptanmıştır. Öğretmenlerin en sık karşılaştıkları ikinci disiplin sorunu, 3,62 ortalama değer ile “sık sık” düzeyinde olup “*öğrencilerin birbirilerini gereksiz yere şikayet etmesi*”dir. Öğretmen algılarına göre bu oran %45,6’dır. Öğretmenler tarafından en sık karşılaşılan üçüncü disiplin sorunu ise 3,49 ortalama değer ile “sık sık” düzeyinde olup “*öğrencilerin birbirileriyle ders dışı konuşması*”dır. Öğretmen algılarına göre bu oran da %37,1’dir. Geiger (2000)’in ve Tulley ve Chiu (1995)’nin sonuçları da tüm bu sonuçları destekler niteliktedir.

Bu çalışmada ayrıca, en düşük derecede karşılaşılan üç istenmeyen davranış ise sırasıyla; “*sınıfa alkollü olarak gelmek* ($\bar{X}=1,09$)”, “*sınıfa uyuşturucu madde (bally, tiner vb.) kullanmış olarak gelmek* ($\bar{X}=1,15$)” ve “*kız öğrencilerin erkek öğrencilere cinsel tacizde bulunması* ($\bar{X}=1,25$)” olarak saptanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu davranışlarla “hiçbir zaman” karşılaşmadıklarını belirtmiştir (Tablo 1). Palancı (2004)’nın Diyarbakır ilinde yapmış olduğu çalışmaya göre, ilköğretim okulu öğrencilerinin %1,6’sının alkol kullandığı saptanmıştır. Yine ilgili araştırmaya göre, ilköğretim okullarında 7. sınıfa denk gelen 13 yaş öğrencilerinin %0,6’sı ve 14 yaş öğrencilerinin %0,7’si herhangi bir uyuşturucu maddeyi en az bir kez denemiş oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular da, araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin bu davranışlarla çok düşük sıklıkta karşılaşması oldukça sevindirici bir durumdur.

Genel olarak sınıf içerisinde karşılaşılan, *öğrencilerin izin istemeden konuşmaları, birbirilerini gereksiz yere şikâyet etmeleri ve birbirileriyle ders dışı konuşmaları*, Burden (1995: 24)’ın yapmış olduğu istenmeyen davranışlar sınıflandırmasına göre küçük yaramazlıklar (mild misbehaviors) grubuna girmektedir. Öğretmenlerin, en yüksek derecede bu davranışlarla karşılaşmalarının sebebi, sınıfların kalabalık olmasından, sınıf kurallarının açık ve anlaşılır olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Özellikle, öğrencilerin birbirileriyle ders dışı konuşmaları, sınıflardaki sıraların ve oturma düzeninin buna müsait olmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Sınıflarda her bir sırada iki veya daha fazla öğrencinin yan yana oturması adı geçen olumsuz davranışlara davetiye çıkarabilir. Ayrıca öğrencilerin birbirilerini gereksiz yere şikayet etmeleri ve izin istemeden konuşmaları, öğrencilerin bilgi dağarcığında sınıf ortamında sergilenmesi gereken uygun davranış bilgisinin olmayışından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle, öğrencilere uygun davranış bilgileri kazandırılmalı ve sınıfta uyulması gereken kurallar ortaklaşa belirlenip bunlara uyulması sağlanmalıdır.

Ayrıca, araştırmaya katılan 720 öğretmenin %2,1'i, anketin bu bölümünde yer alan açık uçlu sorularla ilgili kısma, karşılaştıkları diğer disiplin sorunlarını şöyle sıralamışlardır: *Kaynaştırma öğrencilerine tacizde bulunma, derse cep telefonu ile girme, kılık-kıyafet yönetmeliğine uymama, öğrencilerin birbirini kıskanması ve sakız çiğnemesi.*

3b. Genel Olarak Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına Karşı En Sık Kullandıkları Çözüm Yolları

Tablo 2'de genel olarak öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemlerine karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin denek sayısı, yüzde ve ortalama sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yolları

Sıklık Derecesi	Hiç Kullanmam		Nadiren Kullanırım		Bazen Kullanırım		Sık Sık Kullanırım		Her Zaman Kullanırım		Toplam		\bar{X}
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Çözüm Yolları													
1. Arkadaşlarının huzurunda öğrenci ile hemen konuşmak.	93	12,9	221	30,7	226	31,4	134	18,6	46	6,4	720	100,0	2,72
2. Öğrenci ile dersten sonra konuşmak.	4	,6	36	5,0	142	19,7	358	49,7	180	25,0	720	100,0	3,93
3. İstenmeyen davranışı duruma göre görmezden gelmek.	107	14,9	199	27,6	252	35,0	104	14,4	58	8,1	720	100,0	2,73
4. Öğrenciyi vücut diliyle uyarmak.	7	1,0	29	4,0	114	15,8	342	47,5	228	31,7	720	100,0	4,04
5. Öğrencinin koluna ya da omzuna hafifçe dokunarak uyarmak.	55	7,6	124	17,2	218	30,3	215	29,9	108	15,0	720	100,0	3,27
6. Öğrencinin dikkatini başka yöne çekmek.	24	3,3	91	12,6	272	37,8	242	33,7	91	12,6	720	100,0	3,39
7. Öğrencinin yerini değiştirmek.	28	3,9	143	19,9	280	38,9	199	27,6	70	9,7	720	100,0	3,19
8. Öğrencinin teneffüse çıkmasına izin vermemek.	501	69,6	142	19,7	44	6,1	17	2,4	16	2,2	720	100,0	1,47
9. Öğrencinin eğlenceli ders etkinliklerine katılmasına izin vermemek.	469	65,1	129	17,9	85	11,9	24	3,3	13	1,8	720	100,0	1,58
10. Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletmek.	548	76,1	111	15,4	39	5,4	13	1,8	9	1,3	720	100,0	1,36
11. Öğrenciyi hemen okul yöneticilerine göndermek.	342	47,5	282	39,2	73	10,1	19	2,6	4	,6	720	100,0	1,69

Tablo 2 Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm (devam)

12. Öğrenciyi hemen okul rehberlik servisine göndermek.	166	23,1	268	37,2	205	28,5	53	7,3	28	3,9	720	100,0	2,31
13. Öğrencinin ailesine hemen haber vermek.	130	18,1	267	37,1	238	33,0	70	9,7	15	2,1	720	100,0	2,40
14. Öğrenciyi azarlamak.	109	15,2	269	37,4	240	33,3	86	11,9	16	2,2	720	100,0	2,48
15. Öğrenciyi bedensel olarak cezalandırmak.	322	44,7	265	36,8	115	16,0	14	1,9	4	,6	720	100,0	1,76

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenler tarafından, disiplin problemlerine karşı en sık kullanılan çözüm yolunun 4,04 ortalama ile “*öğrenciyi vücut diliyle uyarmak*” olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin %47,5’i, bu çözüm yolunu “sık sık kullanırım” düzeyinde görüş ileri sürmüşlerdir. Allen (2005)’in araştırmasında da, öğretmen ve müdürlerin, disiplin tekniklerinden en çok sözel olmayan ipuçlarını, göz temasını, mimiği ve fiziksel yakınlığı kullandıkları ortaya çıkmıştır. Geiger (2000) de, göz teması kurmayı ve fiziksel yakınlığı öğretmenlerin en sık kullandıkları tekniklerden ikisi olduğunu saptamıştır. Charles, (1992) da, sınıf ortamında disiplin sağlamanın %90’ının, vücut dilini kullanmaktan geçtiğini ileri sürmektedir. Duruş, göz teması, jest ve mimiklerin etkili kullanımı disiplini sağlama konusunda oldukça etkilidirler (Akt. Savage, 1999: 140).

“*Öğrenci ile dersten sonra konuşmak*” çözüm yolu, öğretmenlerin hemen hemen yarısı tarafından (%49,7) sık sık düzeyinde kullanılmaktadır. Bu çözüm yolu, 3,93 ortalama ile ikinci sırada kullanılmaktadır.

Üçüncü sırada ise, 3,39 ortalama ile “*öğrencinin dikkatini başka yöne çekmek*” çözüm yolu kullanılmaktadır. Bu ortalama, “bazen kullanırım” düzeyindedir ve öğretmenlerin %37,8 tarafından bu çözüm yolu kullanılmaktadır. Aksoy (1999)’un, Çetin (2002)’in ve Bal (2005)’in çalışmalarının sonuçlarına göre öğrenciyi vücut diliyle uyarmak, öğrenci ile dersten sonra konuşmak ve öğrencinin dikkatini başka yöne çekmek teknikleri öğretmenlerin en sık kullandıkları ilk dört çözüm yolu içerisinde yer almaktadır. Bu çözüm yollarının ilk sıralarda kullanılması, sınıf ortamında ciddi problem davranışların ilk sıralarda meydana gelmemesiyle açıklanabilir. Ayrıca bu çözüm yolları çağdaş yaklaşımlarla uygunluk göstermektedir. Buna göre öğretmen, öncelikle sınıfın dikkatini dağıtmadan ve cezalandırıcı yöntemler kullanmadan sorunu çözmeye çalışmalıdır.

Bu çalışmada, en az kullanılan çözüm yolları ise sırası ile, 1,36 ortalama değer ile “*öğrenciyi tek ayaküstünde bekletmek*, 1,47 ortalama değer ile “*öğrencinin teneffüse çıkmasına izin vermemek*” ve 1,58 ortalama değer ile “*öğrencinin eğlenceli ders etkinliklerine katılmasına izin vermemek*” olarak saptanmıştır. Bu çözüm yolları cezalandırıcı nitelikte olup, “hiç kullanmam” düzeyindedir. Aksoy (1999)’un bulguları da bu bulgularla paralellik göstermektedir. Bu durum da olumlu bir davranış olarak algılanabilir. Araştırmalar öğretmenlerin son 50 yılda disiplinle ilgili uygulamalarının değiştiğini göstermektedir. Örneğin, 1960’lı ve 1970’li yıllarda öğretmenler disiplinin cezayla sağlanabileceğini düşünen otoriter bir imaj çizmekteyken, 1980’li yıllardan sonra giderek

öğrenciyle işbirliği içerisinde ve onu merkeze alarak, daha demokratik, çok daha az cezalandırıcı bir tutuma sahip hale gelmişlerdir (Allen, 2005: 26).

Araştırmaya katılan 720 öğretmenin %2,1'i, anketin bu bölümünde yer alan açık uçlu kısma, karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları diğer çözüm yollarını belirtmişlerdir. Bu çözüm yolları ise şöyle sıralanabilir: Fazla ödev vermek, öğrenciyi dersten çıkarmak, öğrenciye görev vermek, örnek davranışları ödüllendirmek, öğrencilere değerli olduklarını hissettirmek, aileden alınan eğitimin önemini anlatmak ve yapıcı eleştiride bulunmaktır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak ileri sürülen öneriler aşağıda yer almıştır. Araştırma sonuçları şöyle sıralanabilir:

1. Öğretmenlerin mesleki kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre, disiplin sorunlarına ve disiplin sorunlarına karşı kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark saptanmıştır.

2. Öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları ilk üç disiplin sorunu; öğrencilerin “izin istemeden konuşmaları”, “birbirilerini gereksiz yere şikâyet etmeleri” ve “birbirleriyle ders dışı konuşmaları” olduğu saptanmıştır.

3. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullandıkları ilk üç çözüm yolu; “öğrenciyi vücut diliyle uyarmak”, “öğrenci ile dersten sonra konuşmak” ve “öğrencinin dikkatini başka yöne çekmek”dir.

Yukarıdaki bulgular ışığında şu öneriler ileri sürülebilir:

1. Okulun ilk günlerinde öğretmenler, öğrencileriyle birlikte sınıf kurallarını belirlemelidirler ve bu kuralların içselleştirilmesini sağlamalıdır.

2. Dersler ilgi çekici hale getirilmeli ve farklı öğretim yöntemleri kullanılmalıdır.

3. Sınıf mevcutları azaltılmalı ve oturma düzeni çeşitlendirilmelidir.

4. Özellikle, göreve yeni başlayan öğretmenlere alan uzmanları tarafından sınıf içerisinde meydana gelebilecek disiplin sorunlarını çözmeyi de kapsayan sınıf yönetimi konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir.

5. Deneyimli öğretmenler göreve yeni başlayan öğretmenlere etkin bir rehberlik etmelidirler.

KAYNAKÇA

- Akçadağ, T. (2008). Etkili Sınıf Yönetimi. (Ed. H. Kıran). *Sorun Davranışların Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, N. (1999). *Classroom Management and Student Discipline in Elementary Schools of Ankara*. (Unpublished Doctoral Dissertation). USA: University of Cincinnati.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri ve Okulda Şiddet*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Allen, D. (2005). *An Investigation of Secondary Educators' Knowledge and Use of Classroom Discipline Management Models*. (Unpublished Doctoral Dissertation / Yayınlanmamış Doktora Tezi). USA: Texas Woman's University.
- Atıcı, M. (2007). A Small-Scale Study on Student Teachers' Perceptions of Classroom Management and Methods for Dealing with Misbehaviour. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 12:1, 15 – 27.
- Aydın, A. (1998). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bal, T. (2005). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Disiplin Anlayışları ve Kullandıkları Disiplin Yöntemleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başar, H. (2006). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Beşdok, D. (2007). *Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleyebilme Yeterliklerinin Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burden, P. R. (1995). *Classroom Management and Discipline: Methods to Facilitate Cooperation and Instruction*. USA: Longman.
- Celep, C. (2008). *Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cemaloğlu, N. & Kayabaşı, B. (2007). Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyi ile Sınıf Yönetiminde Kullandıkları Disiplin Modelleri Arasındaki İlişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 27, Sayı 2, 123-155.
- Cipani, E. (1993). *Disruptive Behavior: Three Techniques to Use in Your Classroom*. Virginia: Council for Exceptional Children.
- Curwin, R. L. & Mendler, A. N. (1999). *Discipline with Dignity*. USA: ASD
- Çelik, V. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çetin, Y. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Problemleri ile İlgili Görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doyle, W. (1986). Classroom Management Techniques and Student Discipline. *Paper Prepared for the Student Discipline Strategies Project*. USA: Washington.
- Edwards, H. C. (2000). *Classroom Discipline and Management*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Erden, M. (2001). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Geiger, B. (2000). Discipline in K through 8th Grade Classrooms. *Education*. Winter 2000, 121(2), 383-394.
- Glasser, W. (1999). *Okulda Kaliteli Eğitim*. (Çev. U. Kaplan). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Gordon, T. (2003). *Teacher Effectiveness Training*. New York: Three Rivers Press.
- Hardin, C. J. (2008). *Effective Classroom Management*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- İpşir, D. (2002). Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 153-154, Kış-Bahar 2002.
- Jones, V. & Jones, L. (2007). *Comprehensive Classroom Management: Creating Communities of Support and Solving Problems*. USA: Pearson Education, Inc.
- Kauffman, J. M., Mostert, M. P., Trent, S. C. & Pullen, P. L. (2006). *Managing Classroom Behaviour: A Reflective Case-based Approach*. USA: Pearson Education, Inc.

- King, I. L. (1990). Production of a Videotape on Discipline to Help Student Teachers Improve Their Classroom Management Skills. *Paper Presented at the Annual Meeting of the Association of Teacher Educators*. USA: Las Vegas.
- Korkmaz, İ. (2007). Sınıf Yönetimi. (Ed. Z. Kaya). *İstenmeyen Davranışların Önlenmesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- LaGrand, E. L (1969). *Discipline in the Secondary School*. New York: Parker Publishing Company, Inc.
- Lewis, R., Romi, S., Katz, Y. J. & Qui, X. (2008). Students' Reaction to Classroom Discipline in Australia, Israel, and China. *Teaching and Teacher Education*. 24: 715–724.
- Martin, N. K. ve Yin, Z. (1997). Attitudes and Beliefs Regarding Classroom Management Style: Differences Between Male and Female Teachers. *Paper Presented at the Annual Meeting of the Southwest Educational Research Association*. USA: Austin.
- Öztürk, B. (2007). Sınıf Yönetimi. (Ed. E. Karip). *Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2005). *Olumlu Sınıf Yönetimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Palancı, Y. (2004). *Diyarbakır İl Merkezindeki İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıfları ile Lise Öğrencilerinde Sigara-Alkol-Uyuşturucu Kullanımı ve Etkileyen Faktörler*. (Tıpta Uzmanlık Tezi). Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Pehlivan Aydın, İ. (2002). *Alternatif Okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Porter, L. (2007). *Behaviour in Schools: Theory and Practice for Teachers*. England: Open University Press.
- Rosen, L. (2005). *School Discipline*. USA: Corwin Press.
- Sadık, F. & Doğanay, A. (2007). Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlarla İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16 (1), 2007, 539-560.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen Adaylarının Değerlendirmelerine göre Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Değiştirmek ve Düzeltmek Amacıyla Yararlanılan Stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. XIX (1), 2006, 167-187.
- Savage, T. V. (1999). *Teaching Self-Control Through Management and Discipline*. USA: Allyn & Bacon.
- Sayın, N. (2001). *Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tauber, R. T. (1999). *Classroom Management: Sound Theory and Effective Practice*. USA: Bergin & Garvey.
- Temel, A. (2005). Okulda ve Sınıfta Disiplin. *Gençlik ve Rehberlik Sempozyumu*. Maltepe Üniversitesi, 27-28 Haziran, İstanbul <http://www.maltepe.edu.tr/05ihaber/rehisempozyum/aliitemel.doc>. [Erişim Tarihi: 20.06.2008].
- Tertemiz, N. (2000). Sınıf Yönetimi. (Ed. L. Küçükahmet). *Sınıf Yönetimi – Disiplin*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tulley, Michael ve Chiu, Lian Hwang. (1995). Student Teachers and Classroom Discipline. *The Journal of Educational Research*. January/February Vol.88 No.3, 164-171.
- Türnüklü, A. (2000a). Sınıf İçi Davranış Yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Kış 2000, Sayı 21, 141–152.
- Türnüklü, A. (2000b). Türk ve İngiliz İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranış Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Yaz 2000, Sayı 23, 449–466.
- Türnüklü, A. & Galton, M. (2001). Students' Misbehaviours in Turkish and English Primary Classrooms. *Educational Studies*. 27(3), 291 – 305.
- Wolfgang, C. H. (2005). *Solving Discipline and Classroom Management Problems: methods and models for today's teachers*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Yalçınkaya, M. & Küçükkaragöz, H. (2006). Sınıf Yönetimi. (Ed. M. Yılman). *Sınıfta Disiplin Kuralları Belirleme ve Uygulanması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yiğit, B. (2007). Sınıf Yönetimi. (Ed. M. Şişman & S. Turan). *Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.